

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Cursus Theologico-Moralis

Ad usum Tyronum elucubratus, Et in Quotidianis Prælectionibus
Quoad ea, quæ Moralis Theologia disputat De Sacramentis, & Censuris

Viva, Domenico

Patavii, 1723

Quæstio VI. De Dispensatione in Impedimentis matrimonii dirimentibus.

urn:nbn:de:hbz:466:1-40650

non potest tollere, & quæ prævisa communiter cordatum quemcumque, ut diximus, a promittendo averteret; atqui in casu nostro non solum non avertit cordatos a votenda castitate difficultas tentationum prævisa, sed etiam talis difficultas a Deo Promissario tolli potest; & de facto tollitur, si orationibus, & jejuniis illa ab eo petatur; ergo in casu nostro tenetur vovens adimplere votum, nec potest licite matrimonium sine dispensatione contrahere: Urgentes autem tentationes, ac difficultates insurgentes possunt quidem esse iusta causa petendi, & obtinendi a Pontifice dispensationem in voto; non possunt tamen esse causa iusta, ut voti obligatio tol-

latur.

IX. Quæritur ultimo; Quisnam possit in impedimentis impedientibus dispensare?

Respondeo, præter Pontificem, posse etiam Episcopum: Excipiuntur tantum non solum vota castitatis, & religionis, sed etiam impedimentum Sponsalium; quod pariter a solo Pontifice dispensari potest, ex cap. *Leiteris*, 2. de Sponsal. Et ratio est, quia cum per Sponsalia acquiratur ius Tertio, nullus, præter supremum Principem, potest tale ius auferre; & idcirco Doctores docent, non posse ab Episcopo relaxari iuramentum Tertio præstitum, ut notat Perez disp. 33. sect. 8., & Sanch. lib. 7. disp. 17.

Q U Æ S T I O VI.

De Dispensatione in Impedimentis matrimonii dirimentibus.

EXaminandum primo; Quisnam possit in iis dispensare? Secundo; Quisnam causa requiratur ad licitam dispensationem? Tertio; Quandoenam dispensatio est surreptitia, & nulla?

ARTICULUS I.

Quisnam possit in matrimonii impedimentis dispensare?

- I. Quid interest inter legis Dispensationem, Irritationem, Abrogationem, Derogationem, & Interpretationem?
- II. Privilegium a dispensatione, & a licentia, in quo differant?
- III. Dispensatio in lege Superioris est invalida, si fiat sine causa, sicut etiam interpretatio in lege Divina, puta in voto, aut iuramento, etiamsi fiat a Pontifice.
- IV. Dispensatio stricte est interpretanda; secus vero Privilegium; & Potest-

tas dispensandi universim; non tamen si talis potestas respiciat particulares personas.

V. In impedimentis iure divino dirimentibus Papa dispensare non potest; nisi ea dirimant iure naturali secundario, ut sunt votum, & Sponsalia, ac matrimonium ritum.

VI. Num possit Pontifex dispensare, ut Sacrificium fiat sub una tantum specie? Num etiam quod Episcopus non resideat?

VII. Potest Pontifex dispensare in radice matrimonii, legitimando prolem relate ad effectus canonicos, non relate ad civiles.

VIII. Episcopus potest ex causa ^{urgente} _{risi}

rissima pro foro conscientia dispensare in aliquo impedimento occulto dirimente, etiam ante contractum matrimonium.

IX. Num id liceat aliquando Religiosis ex privilegio?

I. **P**remitto primo, dispensationem esse Juris alicujus relaxationem, seu exemptionem a legis obligatione. Differt autem Dispensatio ab Irritatione, Abrogatione, Derogatione, & Interpretatione legis: quod Irritatio tunc contingit, quando is, cujus est legem confirmare, impedit, quominus firmetur, & vult eam omnino esse irritam; Verbi gratia, si lex a Civibus constituta indigeat Principis confirmatione, ut obliget, & Princeps illam non modo non confirmet, sed casset, & annullat, tunc dicitur illam irritare. Abrogatio habetur, quando quis legem latam omnino tollit: Derogatio vero, cum quis legem jam latam tollit, non simpliciter, sed ex parte. Interpretatio habetur, quando vir prudens, ac doctus declarat, legem hic, & nunc non obligare, aut talem casum lege non comprehendi; idque aut in casu certo, vel probabili, aut in casu dubio, in quo auctoritas Superioris postulatur. At dispensatio habetur, quando quis ab obligatione legis liberatur ex Superioris voluntate, adhuc persistente lege in suo vigore.

Hinc sequitur primo, dispensationem esse actum Jurisdictionis, atque adeo a Superiore dumtaxat provenire posse.

Sequitur secundo, In lege divina non habere locum dispensationem factam ab homine, sed habere dumtaxat locum Interpretationem hominis, etiam in casu dubio; quamvis in casu dubio, præter prudentiam, requiratur jurisdictio in interpretante.

II. Sequitur tertio, Privilegium a-

alicui particulari concessum, si sit contra jus, & illud relaxet, esse revera dispensationem: Contra vero si non sit contra jus, sed sit veluti lex privata alicujus communitatis, tunc proprie dici Privilegium, & differre a dispensatione; hæc enim, ut mox dicemus, stricte; illud vero late interpretandum est.

Sequitur quarto, licentiam non esse dispensationem, sed esse conditionem ab ipsa lege requisitam, ut hic, & nunc non obliget. Quare quando Monachus de licentia Superioris, verbi gratia, domo egreditur, non intervenit tunc dispensatio, quæ dicitur Vulnus legis, sed solum apponitur id, quod lex ipsa postulat, ut licitus sit egressus.

III. Sequitur ultimo, dispensationem legis, & dispensationem voti, ac juramenti relaxationem multum differre; Nam dispensatio in voto, seu juramento habetur per hoc, quod Prælati gerens Dei vices, nomine ipsius Dei, cui jus est acquisitum, relaxet obligationem, interpretando hic, & nunc mentem divinam: Unde fit, & quod invalida sit talis dispensatio, si fiat sine causa, & quod possit in voto fieri commutatio in melius propria auctoritate; Immo probabiliter in evidenter æquale: Contra vero dispensatio legis habetur per hoc, quod superior proprio nomine dispenset, seu obligationem relaxet; Unde fit, & quod, si sine justa causa dispenset in propria lege, valida sit, quamvis illicita talis dispensatio; & quod in quacunque lege non possit fieri commutatio propria auctoritate; verbi gratia, non potest quis loco jejunii præcepti audire plures Missas, aut facere elemosynas; quia lex pendet a sola voluntate Legislatoris, ubi votum ab ipso vovente ducit initium suæ obligationis; & ideo solum votum potest propria auctoritate com-

mutari in melius, & probabiliter etiam in evidenter æquale.

Ubi nota, causam requisitam ad valide dispensandum non debere esse talem, quæ eximat ab obligatione legis; quia sic dispensatio non differret ab Interpretatione; sed debet esse talis, quæ sufficiat, ut possit subditus rationabiliter eximi ab obligatione legis per Superioris auctoritatem.

IV. Præmitto secundo, Dispensationem per se loquendo restringendam esse, ac stricte interpretandam, cum sit vulnus legis, & idcirco odiosa, ut notat Sanch. lib. 8. disp. 1. Excipiuntur tamen nonnullæ dispensationes, quæ ratione materiæ, vel ratione gravissimæ, & piissimæ causæ, omnibus pensatis, censentur esse favorabiles, & idcirco large interpretandæ sunt: Sicut etiam dispensatio in lege præcedenti, quæ sit dispensatio inserta in corpore juris, late interpretanda est; quia censetur favorabilis, seu in bonum communitatis; unde habet rationem Privilegii. Idemque Doctores docent communiter cum Perez disp. 46. sect. 2. de Potestate dispensandi generaliter concessa, quæ pariter favorabilis est, & amplianda: Contra vero potestas dispensandi cum certis personis privatis, quia respicit bonum privatum, non commune, dicitur esse odiosa, cum sit juri contraria, & idcirco restringenda, seu stricte interpretanda.

V. Queritur nunc primo; An possit Pontifex in matrimonii impedimenti dispensare?

Respondeo, Pontificem in tribus impedimentis jure naturæ rigorofo dirimentibus matrimonium nullatenus posse dispensare, videlicet in Erroræ Personæ, Impotentia perpetua, & Impedimento cognationis in primo gradu lineæ rectæ. Nec potest dispensare in impedimento Ligaminis jure divino dirimente matrimonium;

Nam ex cap. *Gaudemus*, de Divorciis habetur, nunquam licuisse citra dispensationem, seu concessionem divinam, quod ligatus cum una uxore alteri nuberet. In reliquis vero impedimentis sive dirimentibus, sive impedientibus potest Pontifex dispensare. Ratio est, quia reliqua impedimenta vel dirimunt, aut impediunt matrimonium jure Ecclesiastico, & sic potest Pontifex in tali jure dispensare; vel dirimunt, aut impediunt jure naturali secundario, ut Votum, & Sponsalia, & potest Pontifex in utroque dispensare; nam potest ex rationabili causa Pontifex, cui Deus dedit potestatem ligandi, atque solvendi, nomine ipsius Dei, cui facta est promissio, seu votum, cedere juri acquisito, & remittere debitum contractum per votum; qua remissione facta, cessat per sublationem materię lex naturalis obligans ad non contrahendum matrimonium post votum castitatis; sicut enim occisio innocentis, verbi gratia, est contra legem naturalem, si fiat auctoritate privata, secus vero si fiat Deo precipiente; ita contra legem naturalem est nubere post votum castitatis, nisi facta remissione obligationis contractæ per votum; locus vero post talem remissionem; unde purificata hac conditione tollitur materia legis naturalis, quæ manet indispensabilis, & immutata.

Idem dicas de impedimento Sponsalium; illicitum enim est, & contra legem naturalem post Sponsalia contracta cum una nubere alteri; non tamen postquam aut illa cessit juri suo, aut Pontifex, in quantum summus Princeps, ex rationabili causa illi derogavit: Sicut contra legem naturalem est, usurpare sibi rem alienam, non tamen si aut Dominus consentiat, aut summus Princeps ex rationabili causa id permittat. Et eodem

dem pacto potest ex urgentissima causa Papa dispensare in matrimonio rato, prout diximus quæst. 3. art. 3.

Demum in impedimento Voti solemniter dirimente potest etiam Pontifex dispensare, quia dirimit jure Ecclesiastico, ut supra ostendimus. In matrimonio consummato dispensare non potest; Est quippe illi vetitum iis verbis Matth. 19. *Quod Deus conjunxit, homo non separet.*

VI. Oppones: Quamvis de jure positivo divino sit, quod Episcopus sit minister Confirmationis, potest tamen ex concessione Papæ esse Minister etiam simplex Sacerdos: Pariter de jure divino est, quod Sacrificium fiat sub utraque specie; & tamen nonnulli putant posse ex Papæ dispensatione fieri in sola specie panis sine consecratione calicis in locis, ubi vinum vix potest reperiri. Præterea Residencia Episcopi est de jure divino; & tamen potest Papa in illa dispensare; ergo quamvis impedimentum ligaminis sit de jure divino, potest tamen in eo Papa dispensare ex rationabili causa; ut scilicet Rex Catholicus, verbi gratia, qui uxorem habet sterilem, ducat secundam, adhuc prima vivente.

Respondeo, Impedimentum Ligaminis non esse de jure divino positivo, sed de jure naturali secundario; sicut de jure naturali secundario prohibetur, ut diximus, occisio innocentis; unde solus Deus potest in utroque casu dispensare; Pontifex autem nec in jure naturali dispensare potest, ut est certum, nec in jure divino positivo; quia Inferior non potest dispensare in lege Superioris.

Ad ea, quæ obijciuntur, respondet primo Suar. lib. 10. de legibus cap. 6., Episcopum ex institutione divina esse ministrum Confirmationis, non absolute, sed ordinarium; atque adeo non dispensat in tali lege Pontifex,

quando in casu extraordinario id committit Sacerdoti simplici. Ad id, quod additur de Sacrificio, communissime negant, posse auctoritate Pontificia in una tantum specie offerri. Quod si concedatur, id explicandum est per modum interpretationis doctrinalis, non per modum dispensationis in lege divina; Nam ex institutione divina solum habetur, quod debeat offerri Sacrificium Missæ in lege Evangelica; quod autem sub utraque specie offerri debeat, videtur potius esse ex lege naturali dictante, quod Sacrificium Deo offerri debeat integrum; Si tamen in aliquibus locis esset inopia vini, juxta nonnulorum sententiam posset Papa declarare, quod præceptum naturale de integre consecrando non se extendat ad talem casum. Demum sitne Residencia Episcopi de jure divino, an non? alias examinavimus, diximusque, quod sicut de jure divino est observantia voti; & tamen ex causa rationabili potest Pontifex in eo dispensare, quippe qui vices Christi gerit in his, quæ passim occurrunt; nec aliter posset gravibus incommodis occurrere, si Pontifex non posset in votis dispensare, ac juramenta relaxare: Eodem modo, quamvis de jure divino sit Episcopi residentia, poterit Pontifex data rationabili causa similiter nomine Christi, cujus vices gerit, dispensare; seu verius in his casibus interpretaretur mentem divinam, ut dicemus etiam quæst. 1. art. sequentis.

VII. Quæritur secundo; An possit Pontifex dispensare in radice matrimonii invalide contracti; videlicet efficiendo, quod proles ex matrimonio invalido nata legitimetur, tam quoad spiritualia, quam quoad temporalia, perinde quasi nata esset ex legitimo matrimonio?

Respondeo, omnes concedere, quod possit Papa legitimare prolem

in ordine ad effectus omnes Ecclesiasticos, & spirituales; nimirum, ut possit suscipere Ordines, Beneficia, &c. Dubium solum est, An possit legitimare relate ad effectus civiles, & temporales, verbi gratia, relate ad succedendum in Paterna hereditate. Et sane quod non possit id Pontifex directe, omnes concedunt; Docent tamen multi cum Sanch. lib. 8. disp. 6., quod possit id indirecte: Ratio est, quia radix illegitimationis saepe est lex Ecclesiastica statuens impedimentum dirimens, verbi gratia, inter consanguineos; sed Papa potest in tali lege dispensare, antequam matrimonium contrahatur: ergo post matrimonium contractum, & prolem natam poterit etiam Papa dispensare in iis, quae consequuntur prolis illegitimationem; seu poterit Ecclesia veluti destruere legem suam, ex qua effectus illegitimationis consequuntur, & sic indirecte prolem legitimare: Ad eum modum, quo sine simonia potest indirecte alienari per venditionem consecratio Calicis, vendendo directe solam materiam Calicis consecrati.

Sed probabilius id negant Con., Hurt., Perez, Molin. disp. 44. sect. 5.; quia Pontifex efficere non potest, ne indirecte quidem, ut matrimonium, quod fuit nullum, non fuerit nullum: ergo quamvis possit Pontifex hic, & nunc tollere inhabilitates canonicas, & dispensare in illegitimatione relate ad effectus Ecclesiasticos, qui pendent a sua voluntate; non potest tamen relate ad effectus civiles, & temporales, habilitando illegitimum ad officia temporalia; cum hi effectus non subjaceant potestati Pontificiae. Quod autem ne indirecte quidem possit id efficere, probatur; quia intantum potest, verbi gratia, praecipere indirecte actum internum in susceptione Sacramentorum, inquantum potest directe praecipere actum

externum suscipiendi Sacramenta; & intantum potest indirecte alienari per venditionem consecratio Calicis, inquantum potest directe vendi materia Calicis consecrati; ergo pariter intantum posset Pontifex tollere indirecte effectus civiles illegitimationis, inquantum posset directe tollere impedimentum Ecclesiasticum, ratione cujus matrimonium fuit invalidum, & proles illegitima; atqui quamvis Pontifex id possit, antequam matrimonium contrahatur, tamen post matrimonium invalide contractum non potest amplius tollere impedimentum, nec efficere, ut matrimonium non fuerit invalidum; cum non detur potentia ad praeteritum, nec possit fieri, quod fuerit validum id, quod fuit invalidum; ergo non potest Pontifex in radice matrimonii indirecte dispensare post matrimonium invalide contractum.

VIII. Quæritur tertio; An possit Episcopus in aliquo casu urgentissimo dispensare in impedimentis matrimonii dirimentibus, in quibus Papa probabiliter dispensaret, si posset ad ipsum recurri?

Respondeo cum Sanch. lib. 2. disp. 40., Con., Less., Hurt., Perez, Rebell., & aliis contra Sotum, posse ex tacita concessione Pontificis Episcopum pro foro conscientiae dispensare in aliquo impedimento occulto; quando scilicet matrimonium bona fide contractum est, & sine scandalo non potest fieri separatio, aut differri dispensatio sine evidenti periculo peccandi. Ratio est, tum quia incredibile est velle Papam in tali casu sibi dispensationem reservare cum gravissimo animarum periculo; tum etiam quia ea est praxis, & consuetudo, quae est optima legum interpretis, & sufficit ad acquirendam jurisdictionem, ut notat Perez disp. 46. sect. 6.: tum demum, quia Episcopus potest con-

contra jus commune aliquid statuere, modo id faciat ex evidenti, & necessaria causa, quæ Superiorem ad id concedendum moveret; argumento *l. hominem ff. Mandati.*

Notandum tamen, quod quia in hoc casu ex Pontificis præsumpto consensu Episcopus dispensaret, debet matrimonium esse bona fide contractum ab alterutro saltem ex contrahentibus, & cum requisitis proclamationibus; Aliter non potest præsumi consensus Pontificis; quia faveret audaciæ, & iniquitati: ut colligitur ex Trident. sess. 24. cap. 5.

Majus dubium est; An possit etiam Episcopus dispensare in iisdem impedimentis in casu necessitatis ante contractum matrimonium?

Respondeo, id etiam concedi a Salas, Hurt., Pont., Sanch. loc. cit.; si tamen necessitas sit urgentissima: Verbi gratia, si mulier jam parata ad nuptias contrahendas, dum confitetur, deprehendat impedimentum dirimens, & sine infamia non posset nuptias differre; vehemens enim suspicio oriretur alicujus criminis in confessione detecti, si femina vellet nuptias differre, quousque a Papa dispensationem obtineret. Ratio est, quia juxta communem sententiam Doctorum apud Sanch. loc. cit., potest Episcopus in lege Pontificis, aut Concilii dispensare urgente necessitate: Et ideo Henr. Silvest., Navar., Angel., & alii apud eundem Sanch. docent, posse etiam Episcopum dispensare in voto simplici castitatis (quod est reservatum Papæ) in casu necessitatis; quando scilicet magnum urget periculum incontinentiæ, nec potest consuli Papa, vel ratione paupertatis, vel quia periculum grave est in mora.

Et ratio a priori est, quia lex omnis Pontificia ordinatur ad charitatem, & ad rectam Reipublicæ gubernationem, cum data sit illi a Christo

Domino potestas condendi leges in ædificationem, & non in destructionem, ut loquitur Apostolus: esset autem contra Charitatem, & contra suavem Ecclesiæ gubernationem velle Pontificem reservare sibi potestatem dispensandi etiam in casu tantæ necessitatis.

Hinc communiter docent, quod possit Episcopus in casu impedimenti absolvere ab excommunicationibus in Bulla Cœnæ; quamvis in ea Bulla dicatur, quod nemo præter Pontificem possit ab iis casibus absolvere extra mortis articulum. Solum in *cap. Mulieres, de Sententia Excommunicationis in 6.* dicitur, quod impediti adire Papam pro obtinenda absolutione ab excommunicatione ob percussione Clerici contracta, possint ab Episcopo absolvi; & subditur ratio talis permissionis; ne scilicet impediti adire Pontificem careant remedio absolutionis: quia tamen hæc ratio militat etiam pro censuris in Bulla Cœnæ, & pro aliis Pontifici reservatis; ideo communiter Doctores docent, quod possit Episcopus in casu impedimenti ab omnibus omnino censuris absolvere; ergo poterit pariter in casu nostro dispensare in impedimentis matrimonii.

Notandum tamen cum Perez, facile occurri posse necessitati casus adducti, si scilicet fœmina illa, quæ deprehendit impedimentum dirimens, voveat castitatem ad tempus, Verbi gratia, per mensem, & publice, obstrictam esse Voto castitatis, (tacendo tamen, quod tale votum sit ad tempus, ne velint, quod ab Episcopo petatur dispensatio) & justum sibi esse a confessario, ut a nuptiis abtineat, donec a Papa dispensatio in eo voto obtineatur; & interim posset occulte peti dispensatio in vero illo impedimento dirimente, quod in confessione deprehendit.

IX. Quaritur ultimo; An possint etiam Religiosi Mendicantes dispensare aliquando in aliquo impedimento matrimonii?

Respondeo, nonnullos docere, quod a Leone X. concessum iis sit privilegium ad dispensandum cum illis, qui scienter, vel ignoranter contraxere matrimonium cum impedimento affinitatis occulto, nec deducto in iudicium. Communiter tamen id negant cum Rodriq., Henr., Perez disp. 46. sect. 7., quia tale privilegium nec extat, nec est in usu. Solum a Pio V. concessum est Franciscanis privilegium, ut possint dispensare in foro conscientiae ad petendum debitum cum iis, qui consanguineum, vel consanguineam sui conjugis post matrimonium carnaliter cognoverunt; quo privilegio gaudent etiam Patres Societatis, ex concessione tamen Patris Provincialis. Præterea conceditur Mendicantibus, ut possint dispensare cum Infidelibus ad fidem conversis, qui tempore infidelitatis contraxerunt matrimonium in gradibus solo jure Ecclesiastico prohibitis, ut in eo permanere valeant. Verum, ut advertit Perez, talis concessio data est ad superabundantiam; quia matrimonium contra leges Pontificias tempore infidelitatis contractum est validum, ut supra diximus; unde nulla indigent dispensatione huiusmodi Infideles; immo peccarent, si matrimonium vellent dissolvere.

ARTICULUS II.

De Causis ad Dispensationem requisitis.

- I. Ut sit valida dispensatio Inferioris in lege Superioris, satis est, quod causa probabiliter reputetur sufficiens.
- II. Valide Legislator, quamvis illicitè dispensat sine causa cum subdi-

is suis. At secummet in tali lege etiam invalide dispensat.

III. Peccat mortaliter, qui in re gravi sine causa dispensat in lege Superioris; Sicut etiam qui talem dispensationem petit; & qui ea utitur.

IV. Qui vero in propria lege sine causa dispensat, probabiliter peccat solum venialiter; sicut etiam qui petit talem dispensationem, & qui ea utitur.

V. Plures enumerantur causa, ob quas peti potest dispensatio in impedimentis matrimonii.

VI. Ad dispensandum in impedimento Voti duplex causa a Doctoribus assignatur.

VII. Quanam sit causa sufficiens, ut dispenseur in impedimento Sponsalium?

I. **Q**uaritur primo; An dispensatio legis universim requirat causam, ut sit valida?

Respondeo, & dico primo, invalidam esse dispensationem Inferioris in lege Superioris, si fiat absque legitima causa. Ita communiter cum Sanch. lib. 8. disp. 17., Perez disp. 49. sect. 2. Probatur, quia intantum potest Inferior dispensare aliquando in lege Superioris, inquantum præsumitur hic, & nunc necessitate urgente, quod Superior concedat Inferiori talem facultatem; atqui non præsumitur, quod velit Superior concedere facultatem dispensandi sine causa rationabili; ergo dispensatio isthæc sine rationabili causa est invalida.

Hinc sequitur primo, Episcopum sine iusta causa invalide dispensare tam in votis, quam in lege Pontificia, puta in lege jejunii.

Sequitur secundo, Papam invalide dispensare in voto, aut iuramento sine legitima causa: Sicut enim si Oeconomus, vel Procurator remittat debita, quæ debentur suo Domino sine

sine voluntate Domini, nihil operatur, & debitum non exinguitur; ita Papa, qui est dispensator, non dissipator mysteriorum Dei, invalide cedit juri a Deo per votum acquisito, si non interveniat justa causa, ratione cujus interpretetur divinam voluntatem, ejusque voluntatem exequatur.

Sequitur tertio, Papam invalide dispensare in quacumque lege divina, aut naturali sine causa: Immo nec cum causa potest in rigore dispensare, sed solum, ut diximus, poterit mentem divinam interpretari. Quare si posset, verbi gratia, dispensare, ut Sacrificium offeratur solum sub specie panis in locis, ubi vinum haberi non potest, (quod communiter negatur) interpretaretur potius, quam dispensaret in lege divina, existimando, quod praestet offerre sacrificium non integrum, quam nullum Sacrificium offerre.

Notandum tamen, quod si Inferior probabiliter, ac prudenter judicat bona fide, causam dispensandi in lege superioris hic, & nunc esse justam, ac legitimam, dispensatio erit non solum valida, sed etiam licita; quamvis revera causa non sit sufficiens ad dispensandum. Ita Sanch. lib. 8. disp. 27. contra Pal. & Pont. apud Perez; qui requirunt evidentiam causae sufficientis ad dispensationem, ut valide, & licite dispensetur. Ratio nostrae doctrinae est; quia opinio probabilis satis est ad licite operandum; ergo si probabile est, causam esse justam, ac sufficientem ad dispensationem, licita erit dispensatio, & consequenter etiam valida; quia praesumitur, Superiorem velle validam esse dispensationem factam ab Inferiore prudenter, & humano modo, seu cum opinione probabili, ut innumeris scrupulis occurratur. Concedo equidem, bonam fidem operantis aliquando satis esse solum ad

Pars VII.

licite, non ad valide operandum; Verbi gratia, si quis bona fide ductus opinione probabili, seu putata probabili, contraheret matrimonium cum consanguinea in gradu prohibito, hic licite, sed invalide matrimonium contraheret: At dicendum in casu nostro, etiam validam esse dispensationem, quando ex opinione probabili causa ad dispensandum censetur esse justa, & sufficiens, etiam si revera sit insufficientis. Ratio est, quia incredibile est, Deum, & Papam velle obligare Inferiores Praelatos, ut plusquam humano more, & modo habeant evidentiam causae ad dispensandum; Quare satis erit probabilis, & prudentialis cognitio, quae ad operandum honeste, & humano modo satis est.

II. Dico secundo, Validam esse, quamvis illicitam, dispensationem in lege ipsiusmet Legislatoris factam absque legitima causa. Ita Doctores citati communiter. Probatum, quia Legislator in propria lege operatur tamquam Dominus; ergo sicut Dominus prodigus valide transfert suorum bonorum dominium, quamvis prodigendo peccet; ita Legislator valide in propria lege dispensat, quamvis sine justa causa dispensando peccet, cum abutatur sua potestate.

Notandum tamen cum Suar. de legibus lib. 6. cap. 19. contra Pont. apud Perez hic, quod si Legislator secummet in lege sua dispenset sine justa causa, invalide secum dispensat, quamvis in eadem lege valide dispenset cum suis subditis. Ratio disparitatis est, quia Superior ad servandam suam legem non obligatur ab ipsa lege sua; cum nemo possit sibi imperare; sed obligatur ex vi legis naturalis, qua Superior tenetur conformare se communitati, & esse caput membrorum uniforme; atqui Superior in lege naturali invalide dispensat sine ju-

V sta

ita causa, ut diximus; ergo si Superior sine justa causa eximat se a sua lege, invalide operatur: Contra vero valide in sua lege dispensat cum subditis; quia subditi immediate obligantur a lege Superioris.

III. Dubium est; Sitne mortale, an veniale concedere, petere, acceptare dispensationem, vel illa uti, deficiente causa legitima?

Respondeo, certum esse, quod nisi levitas materiae excuset, mortaliter peccet, qui sine causa dispensat in lege divina, aut in lege sui Superioris; nec non qui talem dispensationem sine causa petit, & qui ea utitur. Et ratio est manifesta, quia talis dispensatio ex dictis est invalida.

IV. Certum etiam est, quod Legislator sine justa causa dispensans in lege propria peccet; Solumque dubitatur, num peccet venialiter, an mortaliter? Quod peccet, probatur, quia Legislator respicere debet bonum communis sibi subditi, cum non sit illius absolutus Dominus, sed Pastor, & Rector; & ut Apostolus loquitur, Minister, & Dispensator; unde fit, quod non possit condere leges in commodum privatum, sed in bonum commune; atqui dispensatio sine justa causa facta in propria lege est contra bonum commune, cum gravet inaequaliter subditos, & det occasionem querelarum; ergo Legislator sic dispensando peccat. Circa dubium vero; Utrum peccet mortaliter? Afirmat Suar. lib. 6. de legibus capit. 18. & alii; quia talis dispensatio esset contra justitiam distributivam, cum sit directe Acceptio personarum; hæc autem ex genere suo est culpa mortalis; præsertim quando radicatur in obligatione proprii officii. Verum Sanch. lib. 8. disp. 18., Salas, Pal., & alii apud Perez disp. 45. sect. 4. putant esse veniale, si scandalum vitetur, nec sequatur notabile damnum alio-

rum; quale esset, si nimium alii gravarentur, ut Titius amicus eximatur ab obligatione, verbi gratia, solvendi tributum. Ratio est, quia non videtur gravis deformitas, partem aliquam non se conformare toti communitati ex arbitrio Principis. Unde sequitur, quod Legislator non observans propriam legem probabiliter solum venialiter peccet, quoties non est gravis deformitas, quod caput a suis membris difformetur, & scandalum vitetur.

Qui vero petit, & acceptat dispensationem legis sine causa factam a Superiore in propria lege, ex doctrina Suar. peccat etiam graviter: Petens quidem, quia petit rem illicitam, & inducit Legislatorem ad peccatum; Acceptans vero, quia peccato dispensationis cooperatur; dispensatio enim non potest suum effectum sortiri sine acceptance. Uterque tamen juxta sententiam laudatam Sanch., Salas, Pal. videtur peccare solum venialiter, si scandalum vitetur, nec sequatur grave damnum aliorum.

Demum qui tali dispensatione utitur, Sanch. lib. 8. disp. 18. putat, probabile esse, quod cessante scandalo, & aliorum damno notabili, non peccet; Probabilius tamen esse, quod venialiter peccet; non quidem contra legem, in qua dispensatur, sed contra jus naturæ, quæ dicitur, neminem debere absque justa causa a suo toto, seu a communitate, cujus est membrum, discrepare.

Notat tamen Sanch., quod petens sine causa dispensationes matrimoniales, exhibendo copiosam elemosynam, non peccet; (sicuti nec qui sine causa iis petitis utitur) Ratio est, quia quamvis sine causa petantur, non conceduntur tamen sine causa. Etenim pro causa concessionis succedit copiosa pecuniaria compositio, seu elemosyna data in bonum, ac sumptus publicos, sicut

sicut accidit in concessione privilegii Bullæ Cruciatæ.

V. Quæritur secundo; Quanam sit iusta causa dispensandi in impedimentis matrimonii, præsertim dirimentibus Cognationis, & Affinitatis?

Respondeo, plures causas a Doctoribus enumerari; Prima ad sopiendam gravem litem, & discordias, vel ad vitanda peccata, & scandala: Secunda, quando non reperitur commodum matrimonium cum extraneis; ut si femina deberet aliter extra suam Patriam nubere, & sic semper exulare a suis, quod est valde durum: Tertia, defectus dotis; unde non possit femina Sponsum se dignum, nisi ex propinquis, invenire: Quarta, conservatio divitiarum in eadem domo, vel familia; Quinta, conservatio familiæ illustri intra eundem sanguinem; Sexta, Excellentia meritorum erga Ecclesiam vel petentis dispensationem, vel ejus, in cuius gratiam petitur; Septima, matrimonium bona fide contractum; Octava, copiosior pecuniaria compositio ad aliquod opus pium; Et universim quælibet alia rationabilis causa iudicio prudentis, & docti viri discernenda.

Notandum tamen hic primo, Ecclesiam sine ulla nota acceptionis personarum facilius dispensare cum Magnatibus, & divitibus, quam cum aliis. Ratio est, quia utilitas publica magis ab iis pendet, & expedit ipsi Ecclesiæ eos habere faventes.

Notandum secundo, quod eo major causa ad dispensandum requiratur, quo cognatio, vel affinitas est arctior. Trident. sess. 24. cap. 5. dicit, in secundo gradu dispensandum non esse, nisi inter magnos Principes: Sanch. tamen lib. 8. disp. 19. docet, inter magnos Principes recenseri posse etiam Barones, & iis Superiores; Docet etiam, in maternitate, & paternitate spirituali difficillime dispensari;

nimirum inter levantem, seu tenentem in Sacro fonte, & levatum; quia cognatio spiritualis arctior est, quam carnalis, utpote procedens a nobiliori principio: Unde Abbas, Mandosius, & alii dicunt, nunquam legisse, quod Ecclesia Romana circa cognationem spirituales dispensarit. Fertur tamen Alexander VIII. (necnon alii Pontifices novissimi) in ea dispensasse: Ceterum minus difficilis est dispensatio in Compaternitate, seu inter levantem in Sacro fonte, & levati patrem, aut matrem, quam in Paternitate explicata; quia Compaternitas est cognatio spiritualis in secunda specie, seu gradu; Paternitas vero est in primo gradu, ut notat idem Sanch. loc. cit.

VI. Præterea ad dispensandum in impedimento impediendi voti, duplex a Doctoribus assignatur causa, ut notat Con. Prima ex parte materiæ, quando scilicet dubitatur, an votum ab initio obligaverit, an cum deliberatione fuerit emissum, an mutatis circumstantiis votum sit impeditivum boni majoris, &c., Secunda ex parte votentis, quando scilicet ex animi levitate, & repentino motu, sine maturatione consideratione votum emisit; Vel si causa ad emittendum votum omnino desit; ut si vovisses castitatem, quia volebas ingredi certam Religionem, ad quam tamen non potes admitti; Vel si cum magna difficultate poteris votum servare, vel si ad publicam pacem conferat nubere.

VII. Denique ad dispensandum in impedimento impediendi Sponsalium sufficiens causa est, si timeatur, sponsam futuram occasionem peccandi sponso; aut si ex matrimonio cum altera speretur publica pax, vel extinctio, seu impeditio gravium discordiarum.

ARTICULUS III.

De Dispensatione surreptitia, & nulla.

- I. Rescripta gratia per surreptionem obtenta sunt ipso jure irrita; secus vero Rescripta iustitiae.
- II. Quanam falsi expressio, aut veritatis taciturnitas reddit dispensationem surreptitiam?
- III. In dubio, num dispensatio sit surreptitia, probabilius dicendum, esse nullam.
- IV. Num dispensatio sit surreptitia, si duplex causa exponatur, quarum altera est falsa?
- V. An possint duo impedimenta in diversis petitionibus separatim exprimi?
- VI. Si impedimentum oriatur ex duplici titulo, probabilius uterque exprimi debet; ut si quis duas Berta sorores cognovisset.
- VII. Quando petitur dispensatio super gradibus consanguinitatis, satis est, quod gradus remotior exprimat, dummodo gradus propinquior non sit primus.
- VIII. Num debeat exprimi incestus, si praeceperit, quando petitur dispensatio in impedimento cognationis?
- IX. Potestas dispensandi cum personis incertis non expirat morte concedentis; secus vero si detur facultas dispensandi cum aliquo particulari: Facultas vero data alicui, ut dispensetur, vel absolvaatur, neque expirat morte concedentis.
- X. Facultas data ad beneplacitum concedentis expirat per huius mortem, aut amotionem ab officio, si data sit alicui particulari; secus vero si sit data Communitati.

I. **D**ispensatio, & qualibet facultas dicitur esse surreptitia, seu nulla, si concedatur ex mero errore, sive ob falsitatem a petente expressam, sive ob veritatem celatam.

Notandum tamen, Concessionem, seu Rescripta Pontificis, aliorumque Principum, alia esse iustitiae (quae scilicet diriguntur ad lites, & similes causas ex iustitia terminandas) alia vero esse Gratiae (quibus scilicet beneficia Ecclesiae, dispensationes, & similes gratiae conceduntur) Concessionem, seu Rescripta Gratiae per surreptionem obtenta, ipso jure sunt irrita, & nulla: Rescripta vero iustitiae per surreptionem obtenta non sunt ipso jure irrita, nisi per exceptionem elidantur. Disparitas ex Con. hic est; tum quia per Rescripta iustitiae non statim terminantur causa, sicut per Rescripta Gratiae; sed solum iis terminandis aut Judex, aut modus imponitur; unde datur locus detegendo errori; tum etiam quia contra Rescripta iustitiae solet semper pars invigilare.

Notandum ulterius, causam, ob quam aliquid conceditur, vel esse finalem, seu motivam, vel impulsivam. Causa finalis dicitur illa, sine qua nullo modo, aut non nisi cum quibusdam conditionibus, & limitationibus rescriptum concederetur. Impulsiva vero dicitur illa, ob quam facilius conceditur rescriptum; quod tamen adhuc sine illa secundum rectam rationem, & merita causae concederetur.

II. Quæritur nunc primo; Quanam taciturnitas veritatis, aut expressio falsi reddat dispensationem surreptitiam, & nullam?

Respondeo, dispensationem esse surreptitiam, si taceatur aliquod verum, quod jus jubet exprimi; etiam si pertineat ad causam impulsivam; necnon si taceatur verum pertinens ad causam

nam finalem; non vero si pertineat ad causam impulsivam: Eodem modo expressio falsi reddit dispensationem irritam, si exprimat falsum pertinens ad causam motivam, seu finalem Concessionis. Ita communiter.

Probatur prima pars; quia quoties jus jubet aliquid exprimi, illud exigit tanquam formam præscriptam, qua deficiente, totus actus, & consequenter ipsa dispensatio corrumpitur. Hinc in cap. *Si motu proprio*, 23., de *præbendis* in 6. deciditur, ex quantumvis modici beneficii taciturnitate reddi alterius beneficii impetrationem surreptitiam.

Secunda pars patet; quia Concessio dispensationis fit dependenter ab existentia motivi, quod exprimitur; ergo deficiente causa motiva, seu finali, actus est omnino involuntarius; & sic dispensatio est nulla.

Tertia pars etiam patet; quia quando error est tantum circa causam impulsivam, & non circa finalem, habetur totum id, quod requiritur ad concedendam dispensationem; ergo dispensatio non est nulla. Hinc docent communiter Doctores, pauperem improbum obtinentem elemosynam ab eo, qui cognita improbitate, illam non dedisset, non dici eam per errorem obtinuisse; unde non tenetur ad restitutionem; quia vere est pauper, & ad sublevandam inopiam, tamquam propter causam finalem, motus est largiens elemosynam, esto ejus probitas fuerit causa impulsiva.

III. Si tamen dubium sit, Num verum, quod tacetur, aut falsum, quod exprimitur, pertineat ad causam motivam? arbitrio prudentis, & docti viri id decidendum, quando neque ex jure constat, neque ex stylo Curia, quod etiam facit jus. Quod si probabiliter decerni nequeat, & res adhuc maneat sub dubio, Sanch. disp. 21. num. 2. docet, dispensationem pu-

tandam validam; quia valori actus jura maxime favent, & in dubio eum rationabiliter præsumunt. Sed Perez disp. 46. sect. 1. cum Hurt., Molin.; Con. probabiliter docet, dispensationem esse nullam; quia impedimentum est certum, & dispensatio dubia; in dubio autem melior est conditio possidentis.

IV. Si demum taciturnitas veri, aut expressio falsi sit tantum circa partem petitionis, dicendum, quod si gratia concessa est divisibilis, sit irrita solum secundum eam partem, secundum quam expressum est falsum; si vero est indivisibilis, sit totaliter nulla. Quare si Titius, verbi gratia, petat dispensationem in voto castitatis ob duplicem causam, & quia patitur gravissimas tentationes, & ut possit ducere consanguineam, quæ aliter non reperiret dignum se maritum; si prima causa sit vera, & sufficiens, non vero secunda, tunc obtenta dispensatione, poterit ducere uxorem, si bona fide processit, non vero illam consanguineam: Si tamen mala fide id fecerit, neutrum poterit; idque in pœnam malitiæ, ex cap. *Super literis*, 20., de *Rescriptis*; quamvis ad hanc pœnam subeundam requiratur sententia judicis, ut notat Con. hic.

V. Quaritur secundo; Utrum quando habentur duo impedimenta, debeat simul in eadem petitione exprimi utrumque, an possint separatim exprimi in diversis petitionibus?

Respondeo, Henr. lib. 12. cap. 5., Navar., & Sà putare, quod possint seorsim exprimi; tum quia hic est stylus Curia, qui facit jus; tum etiam, quia sicut potest impetrari absolutio ab una excommunicatione, vel irregularitate, non facta mentione de aliis; & sicut potest obtineri dispensatio in uno impedimento, non in alio; ita potest pariter peti dispensatio in uno impedimento, non in alio.

Ne-

Neque opponas : In cap. 2., de filiis Presbyterorum in 6. dicitur, quod dispensatus ad Ordines, & ad Beneficium Curatum, si postea petat dispensationem ad plura Beneficia, debeat facere mentionem defectus natalium; aliter dispensatio est invalida; quia non est verisimile talem dispensationem a Pontifice concedi. Nam contra est primo, quia in tali casu non dicitur, quod fiat mentio dispensationis obtentæ, sed defectus natalium. Contra secundo, quia hoc in tali casu est verum ex jure positivo.

Verum Sanch. disp. 23. cum aliis probabilius putat, debere simul impedimenta exponi; quia impedimenta simul juncta reddunt personam minus dignam dispensatione, etiam in singulis; Certe enim sæpe dantur duæ, vel plures dispensationes in duobus, vel pluribus impedimentis seorsim, quæ non darentur, si duo, vel plura illa impedimenta essent simul: Sicuti remittuntur sæpe plura delicta in diversis, non tamen si eadem reperiantur in uno.

Excipe tamen, nisi deberet propalari peccatum; ut si quis vellet ducere in uxorem cognatam suam, cujus antea sororem cognovisset, non tenetur propalare suum incestum. Excipit etiam Con., & Perez, si duo impedimenta simul juncta non pariunt majorem indecentiam; ut si habens votum castitatis vellet suam cognatam ducere, potest prius dispensationem obtinere in voto, deinde in impedimento affinitatis, vel consanguinitatis; etenim habita dispensatione in voto, non est major indecentia voventem ducere suam cognatam, quam si nunquam vovisset.

VI. Quæritur tertio; An habens aliquod impedimentum ex duplici titulo, debeat id exprimere, ut valida sit dispensatio? Verbi gratia, si quis haberet impedimentum affinitatis ex

duplici titulo, nimirum ex eo, quod cognovisset duas sorores ejusdem Bertæ, quam vult ducere in uxorem; vel si quis ex utroque latere sit consanguineus cum Bertæ; vel si duplicem cognationem spirituales contraxisset, eo quod duos Bertæ filios ex Sacro fonte levavit.

Respondeo, Henr. lib. 12. cap. 20., Rodriq. tom. 1. Summa cap. 238., & alios negare; quia sicut qui pluries cum excommunicatione celebravit, non tenetur id exprimere in impetratione dispensationis ab Irregularitate; cum satis sit, si exponat se in Irregularitatem incidisse ob violationem Censuræ per exercitium Ordinis Sacri; Nec habens multiplicem copulam cum eadem sorore Bertæ in uxorem ducendæ, tenetur id exprimere ad obtinendam dispensationem in impedimento affinitatis orto ex copula illicita: ita pariter si duas sorores ejusdem Bertæ cognovisset, neque tenetur id exprimere ad obtinendam dispensationem in impedimento affinitatis: Quamvis enim non possit dicere, quod unam Bertæ sororem cognoverit, quia sic mertiretur; posset tamen exponere, quod habeat impedimentum affinitatis ortum ex copula illicita. Et ratio a priori est, quia vinculum ex hoc, quod oriatur ex multiplici titulo, est solum extensive, non intensive gravius.

Verum Sanch. disp. 24., Pont., Hurt., Perez disp. 46. sect. 5. probabilius docent, ad valorem dispensationis requiri, quod exprimat impedimentum ortum esse ex duplici titulo; quia tale impedimentum est intensive, non vero extensive tantum gravius. Verum quidem est, quod si quis pluries rem habet cum eadem sorore Bertæ, affinitas, quæ contrahitur, sit solum extensive major, quam si semel rem habuisset; quia tunc solum datur multiplex commixtio co-

rundem feminum, ex qua oritur affinitas: Contra vero, si quis cognoscat duas sorores Bertæ, tunc habetur multiplex commixtio feminum diversorum, atque adeo multiplex affinitas diversa; & idcirco impedimentum dicitur esse gravius intensive. Unde qui rem habuit cum diversis sororibus Bertæ, debet id exprimere, non vero qui pluries rem habuit cum eadem sorore Bertæ; sicuti nec qui pluries idem votum emisit, aut qui pluries cum censura celebravit.

VII. Quæritur quarto; An in inpertratione dispensationis super gradibus consanguinitatis, vel affinitatis, quando contracturi matrimonium inæqualiter distant a stipite, debeat explicari gradus propinquior, an remotior, an uterque? Verbi gratia, si Patruus velit ducere suam nepotem, satis ne exponit impedimentum consanguinitatis, dicendo illam esse sibi cognatam, seu consanguineam in secundo gradu?

Respondeo, universim satis esse, si explicetur gradus remotior, unde in casu adducto secundum se satis esset exprimere consanguinitatem in secundo gradu, quia Patruus, & Nepos in secundo gradu conjunguntur. Quamvis autem hoc sit universim verum, tamen de facto in reliquis tantum gradibus licitum est illos sic exponere, non vero in casu adducto; quia ex motu proprio Pii V. ad valorem dispensationis exprimi debet, si alter distet a stipite in primo gradu. Unde sequitur, quod si alter distet in secundo gradu, alter in tertio, satis sit explicare tertium; si vero alter distet in primo gradu, alter in secundo, ut Patruus, & Nepos, non satis sit exponere conjunctionem in secundo gradu, sed debeat primus gradus Patruus explicari.

VIII. Quæritur quinto; An, si quis post copulam habitam cum consan-

guinea impetret dispensationem ad contrahendum cum illa matrimonium, nulla facta mentione in petitione dispensationis copulæ habitæ, valida sit dispensatio?

Respondeo, Sanch. disp. 25. cum aliis negare. Primo, quia stylus Curie fert, ut in petitione dispensationis exprimat incestus, ut sic timore manifestationis arceantur homines a copula incestuosa. Secundo, quia copula illa expressa efficit, ut dispensatio concedatur cum quibusdam limitationibus, nimirum addita pœnitentia, & majori compensatione pecuniæ.

Sed Pont., Rodriq., Henr., & alii apud Perez probabiliter docent, dispensationem in casu adducto esse validam, quia neque incestus indiget dispensatione; neque jure aliquo præcipitur, ut exprimat; Et præterea si exprimat incestus, redditur dispensatio facilior, non difficilior.

Ad primam rationem in contrarium respondetur, falsum esse, quod ex stylo Curie incestus exprimat: Quamvis enim multi sequentes primam sententiam illum exprimat; multi tamen sequentes secundam sententiam non exprimunt. Adde, stylum Curie (ut ait Rodriq. ex multis Jurisperitis) non obligare extra Curiam, nisi confirmetur decreto aliquo Papæ, quod hic non habetur.

Ad secundam rationem respondetur, quod injunctio pœnitentiæ, & majoris compensationis pecuniæ propter copulam expressam, non solum fiat in pœnam copulæ, sed etiam ut facilius impetretur dispensatio; ergo expressio copulæ non retrahit, sed potius promovet dispensationem; unde si reticeatur, non est invalida dispensatio.

Adverte tamen cum Perez, quod si in dispensatione a Papa obtenta addatur clausula illa (dummodo non inter-

tervenerit copula) si talis dispensatio sit pro foro interno, & copula intervenerit, dispensatio est irrita, cum sit conditionalis, & conditio non sit purificata; Si vero sit pro foro externo, & copula intervenerit quidem, sed non constet in foro externo, dispensatio est valida; cum vere pro foro externo, & judiciali copula non intervenerit.

IX. Queritur ultimo; An commisiones dispensandi in impedimentis matrimonii expirent morte concedentis, re integra?

Respondeo, communiter Doctores docere, quod non expiret potestas dispensandi cum personis incertis; secus vero potestas dispensandi cum Persona certa. Ratio est, quia in primo casu potestas datur in favorem dispensantis, & ideo relate ad illum gratia jam est facta; unde morte concedentis non expirat: Contra vero in secundo casu potestas datur in favorem ejus, cum quo dispensandum est, & ideo gratia non est facta, sed facienda. Unde morte concedentis expirat, re integra, ex cap. *Si cui*, de *Præbendis* in 6.

Notat vero hic Suar. lib. 8. de legibus cap. 31., quod si Titio directe concedatur facultas, ut possit in impedimento aliquo dispensari ab Episcopo, morte concedentis facultas hæc non expirat, quia est gratia facta; (& idem dicas, si subito concedatur licentia eligendi sibi confessorium) Contra vero si concedatur directe Episcopo facultas, ut possit dispensare cum Titio in impedimentis matrimonii, morte concedentis talis facultas expirat; quia est gratia facienda. Quod attinet ad reliquas licentias, & privilegia data ad actus, qui non pendunt ex actione alicujus Tertii circa privilegiatum, ut sunt licentiæ non jejunandi, laborandi die festo, celebrandi in Oratorio privato, audiendi Sa-

crum tempore Interdicti, dicendum, nunquam expirare morte concedentis, ut communiter docent ex præi Ecclesiæ.

Notandum præterea, probabilem esse sententiam Pontii, & aliorum apud Perez disp. 47. sect. 5. docentium, ad quamcumque licentiam, vel rescriptum, sive dependeat ab actione Tertii, sive non, censeri gratiam statim factam ex vi privilegii ante quamcumque ejus usum, si sit gratia spiritualis; Immo & in quacumque materia, nisi jure sit prohibita, vel excepta: In duplici autem casu excipitur. Primo, in materia ambitiosa, qualis est beneficalis; nam in dicto cap. *Si cui* deciditur, facultatem concessam conferendi beneficia personis certis, & expressis expirare morte concedentis; non vero si sit licentia conferendi beneficia personis incertis. Et ratio est, quia in eo casu est gratia facienda, in hoc vero est gratia facta. Secundo, in materia fori contentiosi, ex cap. *Gratum*, de *Officio delegati*. Unde fit, non expirare morte concedentis licentiam concessam dispensandi in voto, vel in impedimentis matrimonii, vel audiendi confessiones, &c., sive relate ad determinatam personam, sive relate ad personas incertas concedatur; quia hujusmodi licentiæ non pertinent ad materiam ambitiosam, seu beneficaliam, nec ad materiam fori contentiosi.

X. Notandum demum cum Perez sect. 7., quod gratia concessa ad beneplacitum concedentis morte concedentis expiret: Ratio est, quia cum mortuus non possit habere amplius beneplacitum, talis gratia per ejus mortem extinguitur; Et idem dicas, si ab officio amoveatur, qui concessit licentiam ad suum beneplacitum. Quare si detur alicui determinato Confessorio

licentia audiendi confessiones ad beneplacitum concedentis, vel quamdiu ei placuerit, talis licentia expirat, siue concedens moriatur, siue ab officio amoveatur: Verum si omnibus indiscriminatim Regularibus ea licentia detur sub tali conditione, tunc ne appareat irrationabilis, & injusta, non est ita interpretanda, ut significet, dari licentiam, quousque ab ipso concedente revocetur; sed dari

licentiam quousque simpliciter a quolibet habente potestatem revocetur; atque adeo morte concedentis non expirat. Nec expirat, si detur licentia sub his terminis: Donec revocetur. Immo nec si dicat concedens: Do licentiam audiendi confessiones, donec illam revocavero; quia, ut expiret, requirit revocationem; atque adeo non satis est mors concedentis.

Q U Æ S T I O VII.

De Usu, ac Debito conjugali.

Abstinendum esset ab hac questione, quæ plurima fert, a quibus aures pudicæ abhorrent. Verum quia *Omnia Munda Mundis*, ut loquitur Apostolus ad Titum cap. 1.; & quia Confessarii hac in re nosse debent, quæ licita sunt, & discernere inter lepram, & lepram, hoc est inter mortale, & veniale, ut plurima peccata devitent; ideo examinandum Primo, Qua ratione actus matrimonii sit licitus? Secundo, Quando sit debitus? Tertio, agemus de iis, quæ usum matrimonii impediunt. Quarto, de peccatis luxuriæ, quæ inter conjuges committi possunt.

ARTICULUS I.

Qua ratione actus conjugalis sit licitus?

- I. Ob quem finem exerceri possit actus conjugalis?
 - II. Vacat veniali culpa, illum exercere ad vitandum periculum incontinentiæ.
 - III. Consilium sanum est certis temporibus ab illo abstinere. Et regulariter est veniale post illum accedere ad Eucharistiam.
 - IV. Potest aliquando licitus esse in Ecclesia actus conjugalis; Et tunc Ecclesia non polluitur. At polluitur per effusionem seminis sacrilegam, qua non sit occulta, & fiat in ipso corpore Ecclesia.
- Pars VII.

V. Non tenetur conjux reddere debitum, quando alter est amens, aut ebrius.

VI. Ne ad vitam quidem tuendam licitum est procurare seminis effusionem; quamvis liceat eam non impedire, dum in somnis cæpit.

VII. Motus sensualitatis secundo primi sunt venialia, si proveniant ex causa venialiter mala citra periculum consensus.

VIII. Non resistere positive cogitationibus, & delectationibus impuris num sit mortale?

IX. Qui sine justa causa exercet actiones notabiliter in pollutionem insuantes peccat graviter; peccat vero leviter, si raro, & per accidens in illam insuant.

X. Quacumque modicissima delectatio venerea deliberate quaesita, & admissa

X

missa